

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 106. ÉVFOLYAMA

1971. JÚLIUS * XX. ÉVFOLYAM 7. SZÁM

T A R T A L O M

<i>Fekete Gyula</i> : Gondolatok a Fásítás Hónapja után	289
<i>Csepregi János</i> : A fagazdaság kérdőképzése a gyakorlat szemszögéből	292
<i>Dr. Simon Miklós</i> : Nyárfatermesztés szennyvízöntözéssel	295
<i>Dr. Kollwenz Ödön</i> : Figyelmeztető jelzések a Gramoxone és a Buvinol gyomirtószer erdészeti alkalmazásával kapcsolatban	301
<i>Simon József</i> : Véghasználat vagy gyérités	302
<i>Kiss Lajos László</i> : Összefüggések a bükk álgesztetése, valamint egyes morfológiai és fenológiai tényezők között	308
<i>Dr. Papp László</i> : A csemetetermelés biztonságáért	310
<i>Horacsek Vilmos</i> : Néhány szó a szigetközi erdőfelújítási munkák korszerűsítéséről	316
<i>Illyés Benjámin</i> : Az elektronikus számítógép mint a hálós tervezés hatékony segédesszköze	319
<i>Dr. Szontágh Pál</i> : A nemesnyárok nyelési idejének és zefüggése a rovarkárosítás mértékével	322
<i>Gergács József</i> : A rezisztenciára nemesítés erdészeti lehetőségei hazai tapasztalatok alapján	326
Irodalmi Szemle	
„Tánc az ördöggel” — már az erdőben is? (<i>Dr. Solymos R.</i>)	331
Az erdő- és fagazdálkodás együttműködése (<i>Dr. Babos I.</i>)	332
Fatermesztési táblák szerkesztése tetszés szerinti gyéritési modellekre (<i>Dr. Solymos R.</i>)	333
Az erdei üdültetés tervezése (<i>Dr. Babos I.</i>)	333
Címkép: A FAO magyarországi erdészeti nemesítési központjának hallgatói a gödöllői arborétumban (Foto: ERTI, Michalovszky I. felvétele)	
Hátulapon: A balatoncsécsi erdő természetes felújítása (Balatonfelvidék Monostorapáti Erdészet, Foto: ERTI, Jerome R. felvétele)	

C O D E R Ж A N I E

<i>Фекете Д.</i> : Соображения после „месяца леса”	289
<i>Чепреги К.</i> : Подготовка кадров с точки зрения практики в лесном деле	292
<i>Д-р Шимон М.</i> : Выращивание тополя поливом сточных вод	295
<i>Д-р Коллентц Э.</i> : Знаки предупреждения в связи с применением гербицидов в лесном хозяйстве	301
<i>Шимон Я.</i> : Окончательная или проходная рубка	302
<i>Киши Л.</i> : Взаимосвязь между образованием ложного ядра (двойной заболони) и отдельными морфологическими и фенологическими факторами	308
<i>Д-р Пapp Л.</i> : Надежность выращивания сеянцев	310
<i>Хорачек В.</i> : Несколько слов об усовершенствовании работ по лесовозобновлению в Сигеткёзе	316
<i>Иллей Б.</i> : Электронная счётная машина, как действительное вспомогательное средство при сетовом планировании	319
<i>Д-р Сонтаг П.</i> : Зависимость размера повреждения вредителями от времени обрезки гибридных тополей	322
<i>Гергач Я.</i> : Возможности селекции на резистанс в лесном хозяйстве на основе отечественного опыта ..	326

C O N T E N T S

<i>Fekete, Gy.</i> : Some thoughts after the Month of Tree Planting	289
<i>Csepregi, J.</i> : Vocational forestry training from the viewpoint of a practical manager	292
<i>Dr. Simon, M.</i> : Growing poplars by sewage irrigation	295
<i>Dr. Kollwenz, Ö.</i> : Premonitions connected with the application of Gramoxone and Buvinol herbicides.	301
<i>Simon, J.</i> : Clearcut or thinning.	302
<i>Kiss, L.</i> : Correlation between the secondary heartwood and some morphological and phenological traits in the case of beech	308
<i>Dr. Papp, L.</i> : For the safety of seedling production	310
<i>Horacsek, V.</i> : Some words on the modernization of reforestation in Szigetköz	316
<i>Illyés, B.</i> : The electronic computer as an effective resource for network planning	319
<i>Dr. Szontágh, P.</i> : Relations between the pruning period of <i>Populus Euramericana</i> and the degree of insect damages	322
<i>Gergács, J.</i> : Hungarian experiences on the possibilities of forest tree improvement on resistability	326

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Csepregi János, a Balatonfelvidéki EFAG igazgatója, Keszthely; Fekete Gyula főosztályvezető helyettes, MÉM Erdőrendezési Főosztálya, Budapest; Gergács József tud. munkatárs, ERTI, Sárvár; Horacsek Vilmos erdésztechnikus, kerületvezető erdész, Kisalföldi EFAG, Dunasziget; Illyés Benjámin tud. munkatárs, ERTI, Sopron; Kiss Lajos László erdészeti szaktanár, Erdészeti Szakmunkásképző Iskola, Szöcsény; dr. Kollwenz Ödön erdőművelési csoportvezető, Mecseki EFAG, Pécs; dr. Papp László tud. főmunkatárs, ERTI, Kecskemét; Simon József ön. ir. mérnök, Erdőrendezőség, Szombathely; dr. Simon Miklós tud. munkatárs, ERTI, Kecskemét; dr. Szontágh Pál tud. főmunkatárs, ERTI, Mátrafüred.

Gondolatok a Fásítás Hónapja után

FEKETE GYULA

Ez év tavaszán *huszadik alkalommal* ültünk össze szerte az országban mind-azokkal, akik erdősítenek, fásítanak, a munkákat szervezik, irányítják, hogy számba vegyünk eddigi eredményeinket, rámutassunk a hibákra és lássuk további munkánk célját, értelmét, szükségességét.

1952-től a *Fák Hetében*, majd 1958-tól *Fásítás Hónapjára* terebélyesedő tavaszi mozgalom keretében főcélunk az volt, hogy az erdőtelepítési, fásítási munkát széles körű társadalmi ügyvé tegyünk. Hiszen, amikor az *Országfásítási Bizottság* 1949. évi javaslatára 1950. őszén megindult az erdőterületek növelésére irányuló telepítési munka, már ismert és tudott volt, hogy ez nem csupán erdészeti feladat, a telepítések zöme végül is nem erdőgazdasági területen valósul meg; s mint minden országépítő munka, ez is csak akkor lehet sikeres, ha a társadalom legszélesebb rétegei ezzel egyetértenek, ezt támogatják.

Ankétokon, helyszíni bejárásokon még az erdészeti szakemberek részéről is számos kérdés vetődik fel egyrészt a jövőbeni célkitűzéseket, másrészt a munkák gyakorlati végrehajtását illetően. Jelentőségére és nagyságára való tekintettel is helyes és célravezető évenként legalább egyszer ezt a témát megtárgyalni, megvitatni. Hiszen nem öncélúak ezek az összejövetelek, hanem a viták gyakorlati útmutatásokon túl ünnepélyes állásfoglalások is az erdőterületek növelésére irányuló célkitűzések mellett.

Ez a kormányhatározattal is megerősített szervezett alkalom, ahol az erdőtelepítők, fásítók az erdészeti, hatósági és társadalmi szervekkel összeülnek, értékelik az eddigi eredményeket, majd ezek ismeretében felkészülnek a további feladatokra.

Mai szemmel, amikor a mezőgazdaság gazdaságossági érdekből szorgalmazza a gyengébb termőképességű területek erdősítését, lassan feledésbe merül, hogy az 1950-es években milyen nehéz munkát kívánt csupán a mezőgazdasági üzemek meggyőzése, a területek előteremtése. Kezdetben a *Fák Hetében*, de még a *Fásítás Hónapjaiban* is ez volt a legfőbb kérdés. A telepítések zöme ekkor a földreformtörvény alapján állami tulajdonba (erdőgazdasági kezelésbe) vett erdősítendő, továbbá az állami tartalékterületeken történt.

A legeredményesebb ösztönző az erdőtelepítés terén is a sikeres munka. Számos összejövetelen vállalták egyre több terület beerdősítését, fásítását, a fiatalok részéről pedig a társadalmi munkát. Emellett azonban folyamatosan és rendszeresen sok szó esett a szakmai követelményekről is.

Most a huszadik *Fásítás Hónapjában* már arról számolhattunk be, hogy a sok fáradozás nem volt hiábavaló. *1950. őszétől 1970. végéig 350 ezer ha erdő és fásítás létesült, 1966-tól pedig ezen felül 26 ezer ha mezőgazdasági cellulóz nyárfatelepítést végeztünk.* A tervezés körültekintőbbé, a kivitelezés eredményesebbé vált. 1950. és 1969. között az erdőjellegű telepítések területi aránya

— főként a kezdeti területhiány miatt — beleértve az erdősávokat is, 77% volt. 1970-ben ez az arány 95%-ra emelkedett és a jövőre nézve is ez várható. Fásítás főként az utak, vasutak, vízfolyások mentén és majorok körül történik.

A KISZ KB határozata nyomán, valamint a Hazafias Népfront támogatásával az erdőtelepítés, fásítás egyre inkább társadalmi üggyé is szélesedik. A fiatalok 1958. óta 26 ezer ha erdőt és fásítást létesítettek. Ennek a társadalmi összefogásnak kiemelkedő megnyilatkozása az Erd-Dobogói 1000 hektárnyi kopárerdősítés. Itt a KISZ-fiatalok, úttörők munkája eredményeként évenként 100 ha-val gyarapodik az erdő, s ez elhelyezkedési adottsága folytán valóban sokoldalúan érezteti majd hasznát, hatását. A balatoni M7-es autópálya mentén a fiatalok által erdősített PAX maradandóan hirdeti fiataljaink békeszeretetét, jövőt építő munkáját. A munka beindításában, szervezésében sokat fáradozik a Budai Járási Pártbizottság. A telepítés szakmai vezetését a Telki Erdő és Vadgazdaság végzi.

Fásítási ankétokon, megbeszéléseken ez évben is ismételten felvetődött az erdőtelepítések, fásítások védelme és általában az erdészeti munka eredményeinek jobb megbecsülése. Ezt leginkább a kívülállók panaszolják, sérelmezik. A természet, az erdő és minden fákultúra értékelésére, szeretetére való nevelést korán kell kezdeni. Erre az iskola keretei szűkek, nem tudnak eleget nyújtani. Ezért csak az erdőtelepítési, fásítási munka révén várható, hogy fiataljaink megtanulják becsülni a maguk és mások munkájának eredményeit. Ezért is fel kell karolnunk a KISZ és a Hazafias Népfront erdőtelepítési, fásítási kezdeményezéseit, egyben azonban gondoskodnunk kell a megfelelő szakmai vezetésről, irányításról, hogy a társadalmi úton befektetett munka eredményt hozzon.

További szakmai munkánk lényegét a IV. ötéves tervtörvény világosan meghatározza:

„Az erdőgazdaság fő feladata az élőfakészletek fokozottabb ipari hasznosítása és a lakosság szükségletének jobb kielégítése. Növelni kell az erdők közjóléti szerepét, a nagyobb települések melletti erdők egy részét fokozatosan alkalmassá kell tenni a kulturáltabb pihenésre.

A távlati szükségletek kielégítése és az erdők sokrétű hasznosítása érdekében továbbra is növelni kell az ország erdőterületét. Az erdőtelepítési és fásítási munkáknál előtérbe kell helyezni a fenyő és a gyorsan növvő lombos fajtákat.”

Az elmúlt húsz év eredményei és a helyenként sajnálatosan mutatkozó hibák számos tapasztalat leszűrését teszik lehetővé. Elmondhatjuk, hogy az erdőtelepítés, fásítás alapvető szakmai kérdései mind a fajtamegválasztás, mind a telepítés technológiáját illetően tisztázottak ahhoz, hogy eredményes, a kitűzött célnak megfelelő állományokat tudjunk létesíteni. Tovább kell azonban fejlesztenünk a munkát abban a tekintetben, hogy minél kevesebb élőmunka ráfordítással és anyagi eszközzel erdősíthessünk, fásíthassunk.

Sok esetben csemetehiány miatt nem a termelőhelynek megfelelő fajtákat telepítették. Az előirányzott telepítési tervek végrehajtásához szükséges ültetési anyagigény kielégítéséhez — elsősorban a nemesnyár és fenyőcsemete termeléshez — indokolt anyagi támogatás juttatásával hathatós intézkedéseket tettünk.

Mindezeket figyelembe véve bizakodással tekinthetünk e téren is a IV. ötéves tervidőszak elé.

A gazdaságirányítás új rendszerében erdőtelepítési, fásítási munkák téren tapasztalt néhány ellentmondást felszámoltunk. A munkák szakmai felügyeletét minden területen az állami erdőrendezőségek vették át, így a beruházási

keretekkel való gazdálkodás megnyugtatóbbá vált. Az erdőrendezőségekre a következő években az új elszámolási rendszer végrehajtása során is folyamatosan nagy felelősség hárul. Részt kell venniük az erdőtelepítési, fásítási koncepciók kidolgozásában is, és arra kell törekedniük, hogy az erdőtelepítések, fásítások betöltsék sokoldalú rendeltetésüket.

Az erdőtelepítési munkára is serkentőleg hat a kialakult új gazdasági környezet. A IV. ötéves tervidőszakra beérkezett javaslatokban a mezőgazdasági üzemek több terület beerdősítését irányozták elő, mint amennyire célcsoportos beruházási keret biztosítható.

Elmondhatjuk, hogy az erdőtelepítő, fásító szervek részéről számunkra örvendetes türelmetlenség tapasztalható, hiszen egyre több területet akarnak erdősíteni, fásítani. Ez a kezdeményezés egyrészt lehetővé teszi, hogy ne ötlet-szerűen, hanem a megyei távlati koncepciókba illően valósuljanak meg az erdőtelepítések, fásítások és elsősorban azok igényét támogassuk, akik minden tekintetben felkészültek erre a munkára, másrészt a következő néhány év elegendő lehet annak bebizonyítására, hogy többre vagyunk képesek. Ha az erdőtelepítések, fásítások fordított százmilliók eredményes telepítésekben realizálódnak, akkor ezekkel a növekvő igények kielégítéséhez alátámaszthatjuk a keretek bővítésére vonatkozó igényeinket.

A tervidőszakra előirányzott 40 ezer ha erdőtelepítés, fásítás végrehajtását tehát területhiány nem akadályozza. Kellően fel kell azonban készülnünk idejében a következő tervidőszakok erdőtelepítési feladataira. Ehhez *el kell készíteni az erdőtelepítés távlati országos kerettervét.*

Ez több okból szükséges. 1950—1969 között végrehajtott erdőtelepítések, fásítások 36%-át az erdőgazdaságok végezték, az állami gazdaságok és termelőszövetkezetek pedig 27%-át. A tervezés, irányítás terén inkább az erdőgazdasági szemlélet került előtérbe. A tervidőszakban az erdőgazdaságokra 17,5%, az állami gazdaságokra és termelőszövetkezetekre 73,8% telepítési munka hárul. 1975 után már csak néhány erdőgazdaságnak marad erdőtelepítési, fásítási feladata. A távlati tervezéshez tehát a mezőgazdaság erdőtelepítési igényét fel kell mérnünk. Ennek a feltételei azért is megértek, mert a mező- és az erdőgazdálkodás területén is uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok.

Mezőgazdasági területeink termőhelyi adottságai sokoldalúan feltártak. Az erdőtelepítés fásítási szükségessége a lejtviszonyokból, illetve a termőhelyi adottságokból adódik. 25%-nál meredekebb mezőgazdasági területünk kereken 200 ezer hektár. A termőréteg több mint 70%-a pusztult le 580 ezer hektáron. 1,3 millió hektár homokterületünknek több mint fele gyenge, vagy egyáltalán nem termő.

Ezek a szélsőségesen gyenge mezőgazdasági területek, ahol a szántóföldi művelés alapvető feltételei nincsenek meg és erdőtelepítési igénnyel kell számolnunk, ha a gyepek, szőlők, gyümölcskultúra létesítése nem gazdaságos. Ezen túlmenően az üzemek belüli adottságok, továbbá — és nem utolsósorban — a zöldövezeti erdőtelepítési igények indokolhatják az erdőtelepítés, fásítás szükségességét.

A fenti adatokból az erdőtelepítési feladat nagysága érzékelhető, jövőbeni munkánkra azonban csak akkor tudunk felkészülni, ha a városi, községi igényeket összehangolva mezőgazdasági üzemekre épülve készítjük el az erdőtelepítés távlati fejlesztési tervét.

Ismernünk kell, hogy az erdőtelepítésre szánt területek közül melyek alkalmasak a távlati szükségletek kielégítésére és melyek szolgálják majd az erdők sokrétű hasznosítása célját. Ennek ismeretében tervezhetjük meg a célállományokat, a szükséges ültetési anyag mennyiségét, és a beruházási keretigényt.

A feladat komplex. A mezőgazdász dönti el, hogy mely területen nem kíván mezőgazdasági termelést folytatni, de a terület erdőtelepítésre való alkalmasságának elbírálása már az erdész feladata. Ugyancsak az erdészeti tervezés keretében kell elbírálni a területnek fatermelőbázisként, vagy közjóléti célra való alkalmasságát, illetve, hogy a helyi igények, körülmények figyelembevételével melyiket kell előtérbe helyezni, érvényesíteni.

1957-ben már javasoltam (AZ ERDŐ 1957. 2.) a távlati erdőtelepítési terv összeállítását, de ezt csupán néhány alföldi erdőgazdaság szakemberei készítették el a megyei szakigazgatási szervek közreműködésével. Ezekben a megyékben nagyobb lendületet is vett az erdőtelepítés, fásítás. Azokban a megyékben, viszont, ahol ilyen tervek nem készültek, kevesebb, vontatottabb ütemű volt a telepítés.

Az új gazdasági környezet sürgetően időszerűvé teszi a javaslat felújítását. A mezőgazdaság gazdaságossági okból egyre több területet tesz szabaddá erdőtelepítésre, éppen ezért csak a gazdálkodó üzemekre épülő távlati terv ismeretében lehet megnyugtatóan dönteni abban, hogy hol, mikor, milyen és mekkora területek erdősítését irányozzuk elő. Életszínvonalunk emeléséhez — törvényünket idézve — több, jobb, olcsóbb fára van szükség. Tervtörvényünk rendelkezései szerint az erdők sokrétű hasznosítása érdekében is növelni kell az erdők területét. Ha a tervező erdész és a mezőgazdász ezeket tartja szem előtt, az egész táj képét alakíthatják át és ebben a munkában a társadalom legszélesebb rétegeinek támogatására számíthatnak.

A fagazdaság káderképzése

CSEPREGI JÁNOS

Szocialista államrendünkben a gazdasági élet vezető beosztású dolgozóinak képzése mindig megkülönböztetett fontosságú volt és az marad a jövőben is. Ennek a szükségessége napjainkban már annyira közismert, egyértelmű, hogy azzal foglalkoznom nem lehet célom.

Társadalmi rendszerünkben a termelés, az anyagi javak előállítása területén a fejlődés örökösen gyorsütemű. Ebből fakadóan állandóan foglalkoznunk kell azzal, hogy a káderképzés a termelőüzem szemszögéből vizsgálva milyen mértékben felel meg a követelményeknek. Ahogyan változnak a termelési eszközök, a termelési technológiák, törvényszerűen változnia kell a káderképzésnek is, mivel az nem rövid időre szól; amennyire lehet előremutatónak kell lennie, valamint az új, a fejlettebb termelési eszközök, technológiák keresésére kell ösztönöznie.

Az üzemi életben vezető beosztású dolgozók (káderek) közé soroljuk minden esetben a mérnököket, technikusokat, tekintet nélkül arra, hogy az üzemi hierarchiában hol foglalnak helyet. De vezetők minden esetben még akkor is, ha úgynevezett üzemmérnöki vagy beosztott mérnöki, kerületvezetői vagy csarnokmesteri elnevezésű az a munkakör, amelyet betöltenek.

Erdőgazdálkodásunkban az elsődleges fafeldolgozó iparban, a vertikális megteremthetősége, a dinamikusabb fejlődés biztosítása érdekében, 1970. január 1-ével szervezeti változást vezetett be főhatóságunk. Ebben a megváltozott helyzetben, jóllehet a két alapvető szakma összeolvadása eleve nem következhet be, a káderképzést, a termelőüzem szemszögéből nézve bizonyos értelemben mégis felülvizsgálat tárgyává kell tenni.